

et sulphur, et gladios per caudas capitatas. Aut certe per caudas intellige pedissequos et ministros militum, qui plerunque sent pessimi, et in star serpentum occulte nocent incendiis, furtis, venenis aliquis modis. Ita P. Lessius loco jam citato. Insuper cauda ha significant novissimum eorum imperium, quod pacificum et quietum jam videbatur; eo quod per tyrannidem suam omnes hostes suppressissent, aut subegissent; neque tam diuinum focum a eorum principium, nimurum quod in fine redibut ad sua capita, id est ad primam crudelitatem, et ad dira duraque sua imperia, ut rursum videantur ore spirare et efflare ignem, fumum et sulphur. Rursus, quod virulenti et dolozi erunt instar serpentum. Unde Richardus Victorinus querens cur horum caudea desinat in capite serpentum, respondet: Quoniam impii, dum nequeunt aperte persecutione nocere, per occultam et fraudulentam simulationem nocendi sumunt initia. Et Joachim: «Quia, inquit, cum putantur ab inferis mala quiescere, tunc ex insperato deteriora mala committunt; et ita cauda eorum, id est, finis praecedentium malorum, in capita desinunt, id est, in initia futurorum (1).»

Symbolice S. Gregorius, lib. XXXIII *Moral.*, cap. XXVII, vel iuxta aliam editionem XXII, hereticis hec attribuit: «Quia, inquit, quod ab eis verbis blandientibus dicitur, hoc a principibus eorum fautoribus gladiis ferentibus imperatur. Unde potestas eorum est in ore et in caudis. In ore namque doctorem scientia, in cauda vero secularem potentia figuratur. Nam per caudam quem retrahit, hujus seculi postponenda temporalia designatur. Retro est enim omne quod transit, ante vero est omne quod veniens permanet. Iste ergo equus, id est, nequissimus predictoribus ubique carnalium impulsu currentibus, in ore et in cauda potestas est; quia ipsi quidem perversa suadendo predicant, sed temporalibus potestatis fulsi, per ea que retro sunt se exaltant.» Nota hic obiter quo loco, iuxta S. Gregorium,

(1) Non potuit hic exercitus melius describi quam si conferetur cum *amphibiosa*, quo utrumque capta habet, quibus mordet. Plinio, *Hist. Nat.* cap. VIII, 35: «Geminum caput amphibia, hoc est, et a canda; tanquam parum esset uno ore fundi venena.» Describitur itaque dolosissimus exercitus, qui maximas clades, inter quae eminent incendia et cades, illaturus erat.

habenda sint omnia temporalia, ipsaque orbis imperia; nam per caudam hic designantur, ut justitia et virtuti, aequa ac Ecclesie postponenda intelligentur.

20. ET CATERI HOMINES, QUI NON SUNT OCCISI IN HIS PLAGIS, NEQUE FOENTENTIAM EGERUNT. — «Neque,» id est non, vel ne quidem tunc, q. d. Celari homines, cum tot strages et funera viderent, ne quidem tunc compunditi ad mentem redierint, ne ad tantas sociorum plagas resipuerint. Patet ex Graeco. Mira ergo erit tunc hominum obdurlatio, qui, vici tot signis et plagiis, persistent nihilominus in suis sceleribus et idolatria. Similis fuit obdurlatio Pharaonis, *Zecodi* vii et sequent, qui, vici tot portentis et flagella Mosis, et magis obdurluit, fortiusque Deo et Mosi restituit. Cause ejus erunt variae. *Prima*, assuetudo peccandi, indegena concupiscentiae vis: ob quam diuinus ebriosi a vino, luxuriosos a venere non abstinent, etiam si presentem et certam exinde pestem, immo mortem sibi immovere vident. *Secunda*, infidelitas, quia non credunt huius plaga a Deo infligi; sed fato, vel mundi quoddam morbo, et senectus quasi virtuo evenire, uti senserunt Stoici, et nunc Politici. *Tertia*, quod tunc solitus erit doloribus, qui omnes ultimatas suas vires exeret: unde impiorum tunc quasi animas et corpora possidebunt. *Quarta*, quia plaga hoc concubant in eis, utpote impisi, billem et impatiensam unde blasphemabunt Deum, vel auctorem plagarum, quod tot tantasque eis infligit, uti ait S. Joannes cap. XVI, vers. 9.

UT NON ADORARENT DEMONIA. — Hinc patet in fine mundi renescitur idolatria, sed eam evocet postea veniens Antichristus: volet enim ipse solus coli sicut Deus, sicut pradixit Daniel, cap. XI, vers. 36 et sequent (2).

(2) Arbitratur Alili, *Judeos*, qui vita servanda causa se Romanis dederant, *Dile sacrificasse*, et signa militaria adorasse. Id quidem Josephus, ut honori genitius forte consuleret, discrete non narravit. Pristerquam vero, quod res ipsa ostendit hand aliquid certius documentum *Judeos* dare potuisse, se in fide Romanorum manus, habet ipse Josephus nonnulla, ex quibus illud colligi potest. — Alii impropter hoc intelligent, servisse neque *Judeos* pecuniam, genim, mensis, a quibus utpote inanimis rebus servari in periculo non poterant. Causa reddiri cur ultimum exitum Deus ad plagam Hierosolymorum addiderit, quia homines nil erant certi.

CAPUT DECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Videt Joannes angelum amictum nube, destro pede mari, sinistro terra insistentem, ac jurantem quod amplius non erit tempus: mos rebuant et consonant septem tonitrua. Secundo, vers. 8, jubetur ab angelis accepere librum apertum, acceptumque devorat, quem in ore dulcem et mellum, in ventre vero amarus experitur.

Quatuor ergo sunt puncta hoc capite notanda: primum est, idea angelis fortis, qui unum pedem agit in terra, alterum in mari; secundum, septem tonitrua; tertium, juramentum angelis quod amplius non erit tempus; quartum, liber datum Joanni dulcescens in ejus ore, sed in ventre amarescens.

1. Et vidi alium Angelum fortem descendente de celo amictum nube, et iris in capite ejus, et facies ejus erat ut sol, et pedes ejus tanquam columnæ ignis. 2. Et habebat in manu sua libellum apertum; et posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram. 3. Et clamavit vox magna, quenadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas. 4. Et cum locuta fuissent septem tonitrua voces suas, ego scripturus eram, et audiui vocem de celo dicentem mihi: Signa quæ locuta sunt septem tonitrua, et noli ea scribere. 5. Et Angelus, quem vidi stante super mare, et super terram, levavit manum suam ad celum; 6. et juravit per Viventem in saecula saeculorum, qui creavit celum, et ea quæ in eo sunt; et terram, et ea quæ in ea sunt; et mare, et ea quæ in eo sunt: Quia tempus non erit amplius. 7. Sed in diebus vocis septimi Angelis, cum coperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei, sicut evangelizavit per servos suis Prophetas. 8. Et audiui vocem de celo iterum loquentem mecum, et dicentem: Vade, et acceperis librum apertum de manu Angeli stantis super mare, et super terram. 9. Et abiit ad Angelum, dicens ei, ut daret mihi librum. Et dixit mihi: Accipe librum, et devora illum; et faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel. 10. Et acceperis librum de manu Angeli, et devorabis illum; et erat in ore meo tanquam mel dulce: et cum devoravsem eum, amaricatus est venter meus; 11. et dixit mihi: Oportet te iterum prophetare gentibus, et populis, et linguis, et regibus multis.

Nofat Aleazar haec omnia a capite x usque ad vers. 15 cap. xi, pertinente quadammodo ad sextam tubam et plagam septimi sigilli. Nam scilicet post quintam plagam dixit Joannes cap. ix, vers. 12: «Vt unum abilit;» ita cap. xi, vers. 14, ait: «Vt secundum abilit;» id est, sexta plaga sexti sigilli jam peracta est; «et ecce vt tertium renitet etc.» puta septima et ultima plaga, que explicatur ibidem vers. 15. Hoc ex parte verum est, sed non universum, ut patet initio capituli septuaginta.

Rursus Aleazar ex suis explicationis acoluta sensu, scilicet plaga sexta *Judeorum* iras et furores complexa est, ita hoc capite significari, horribilem illam persecutionis procellam, et quasi furorem, quam *Judei* contra Ecclesiam concitarunt, initium fuisse versus solidis Gentilium felicitatis: coenam Deum hec direxisse, ut persecutionis Ecclesiae verteret in ejus felicitatem et gloriam, nimurum

ut derelictis Judæis transferret fidem, Ecclesiam et salutem ad Gentes; atque hoc intelligi cum diciatur: «Consummabitur mysterium Dei.» Verum haec spectant novissima tempor. Inseruntur ergo hic, ut homines qui tunc tot plagi sex tubarum a Deo per Angelos moniti noleant premire, vehementius redarguantur, arcentur et urgeantur: unde iurat Angelus: «Quia amplius non erit tempus.»

1. ET VIDI ALIUM ANGELUM FORTEM DESCENDENTEM DE COELO AMICTUM NUBE, ET IRIS IN CAPITE EIUS, ET FACIES EIUS ERAT UT SOL, ET PEDES EIUS TANQUAM COLUMNÆ IGNIS. — Primo, Primasius, Beda, Richardus, et alii muli per Angelum hunc accipiunt Christum, qui de celo descendit in incarnatione. Iridem gestat, quia legatus est pacis. Hic terra et mari imperat: unde pedem unum terræ, alterum mari, quasi possessor et dominus impunit. Pes ejus dexter est misericordia, sinister est

justitia. « Universæ enim viae Domini misericordia et veritas. » Librum habet apertum, quia mysterium gratiae et salutis revelavit. Rigit instar leonis, quia portas gehennæ impis denuntiat, juratque quod post diem iudicii non erit amplius tempus. Post eum vocem locuta sum septem tonitrua, id est, omnes Apostoli predicarunt toto orbe, qui regue, ut Jacobus et Joannes, fuerunt Boanerges, id est filii tonitrua.

Huc accedit Alcazar: Angelus fortis, inquit, est Christus, qui quasi magni consilii Angelus, per Apostolos mundo annuntiat altissimum Dei consilium, quod scilicet Iudaici populi dominatio, egestas atque infelicitas fuerit Gentium felicitas, divitiae et incrementum: Gentibus enim annuntiat affectique pacem et salutem. Quocirca annuntius est nube Evangelica predicationis, utpote qui per suos ministros loquitur, et imbre coelestis doctrina in homines infundit; hincet irdim habet in capite, iris enim pacta et reconciliationis est symbolum. Facies ejus, radians ut sol, significat desiderium quo flagrabit Evangelii lucem toto orbe diffundendi, et hac ratione promittendi Ecclesiæ maximam gloriam. Habet pedes quasi columnas ignis, tum quia quasi gigas ingentis et quasi columnares habet pedes. « Exullavit enim ut gigas ad currendum viam, » Psal. xviii, 8; tum quia venit ut ignem charitatis in terram deferet, ibique accenderet. Alludit ad Cant. cap. v, vers. 13: « Grua illius columnæ marmoreæ; » et ad vers. 15, cap. Apocal., ubi dicitur: « Pedes ejus similes aurichalco sicut in camino ardenti. »

Secundo, Aureolus per Angelum hunc forte accepit Justinum Imperatorem, qui Anastasio successit, et iussit exterminari Arianismum. Unde annuntius est nube gracie, et iride pacis Ecclesiæ. Facies ejus ut sol, ob splendorem fidei; pedes ejus ut columnæ ignis, proper equitatem justitiae. Habet librum apertum, id est, Epistolas quas de fide Catholice destinavit omnibus tam in terra, quam in mari et insulis habitantibus. Tum septem tonitrua, id est, omnes Ecclesiæ Doctores, vocem laudis Deo dederunt. Prohibetur tamen Joannes voces has scribere, quia rege Thedorico adhuc vivente, non ausi sunt Orthodoxi publice Deum landare, Filiumque Patri *ep̄sonem* celebrare.

Rursus, idem Aureolus per Angelum hunc accepit Justinianum Imperatorem, qui nepos fuit Justini, ac imperare ceperit anno Domini 527. Hic habet librum, id est Codicem Juris, quem per suos Juris-consulitos (huius enim ipsi alphabeta, ut ait Suidas, et plane illiteratus, adeo ut legere nescire) conscribi et digerit jussit. Hic in ore ejus fuit dulcis, sed in ventre descendens amarus, quia Justinianus in fine vite per Arthemium, Patriarcham Constantiopolitanum, factus est Euthychianus; quocirca amaricavit et afflixit Sylvérium et Agapetum Papas, ac Mennam Patriarcham, heresi ejus resistentes. Unde in faciem ei exprobavit Agapetus, dixique: « *Ego ad Justinianum*

Christianissimum Imperatorem desideravi venire; nunc autem Diocletianum inveni. »

Verum haec omnia, uti sepius dixi, spectant tempus, non incarnationis Christi, nec Justiniani, sed consummationis mundi.

Ad litteram ergo genuino Andreas Cesariensis, Ribera et Viegas per Angelum, non Christum, sed Angelum proprie dictum, eumque bonum, puta beatum et gloriostum (qui tamen sit typus et legatus Christi), accipiunt. Hic annuntius est nube, quia nubes glorie rerumque celestium est tegumentum, æque a symbolo, et, ut ait Arctas in cap. xi, in nube est quadam obscuritate cum aliquo splendore, quia a refractione radii solares perficitur. Sic et divina, neque omnino nobis incerta sunt, neque omnino manifeste prebentur, sed veluti pure luce illustrata per obscuritatem manifestantur. Eadem de causa facies ejus splendet ut sol, tum quia gloriostus est Beatorum vultus, tum quia leta nuntiat impiorum, si a peccatis resipiscere velint. Rursum, nubes significat ignoriam, caliginem et perplexitatem, qua involvuntur homines in fine mundi. Gestat irdim, quia invitat homines ad pacem et reconciliationem eum Deo, si mores corrigeret et vilam emendaretur; sicut autem, rigit ut leo, ostenditque pedes columnares et ignea, id est iram et furem, que instar columnæ fortis est et potens ad plagas impiorum irrogandas. Hisce ergo pedibus significatur potestas Christi ad conciliandum suos hostes, puta impios, eosqueigne cernendum. Ponit unum pedem super terram, et alterum super mare, ut ostendat nihil in terra, nihil in mari posse evadere hanc vindictam Dei manum, Christique sententiam et iustam ultionem (4).

Fortes, — quia fortia nuntiat et efficit: unde habet pedes quasi columnas ignis, rugitque ut leo, ac citi tonitrua. Jurat enim: « quia tempus non erit amplius; sed in diebus vocis septimi Angeli, cum cœperit tuba canere, consummabit mysterium Dei. » Opinatur Ribera hunc Angelum fore euodem cum illo, qui cap. v. nuntiavit Joanni Agnū reservaturum esse librum: uterque enim vocatur fortis.

AMICTUS NUBE, — quia divina et arcana Dei consilium de fini temporis et mundi annuntiat. Porro annuntius erat nube non in facie: hoc enim splendet ut sol; sed inferno in extensis membris. Sicut Horatius, lib. I, ode 2.

Nube carentes humores annuntius
Auger Apollo.

Et Virgilius, I *Aeneidos*, *Aeneam a matre dea Venere* nube septem fingit:

At Venus obscuro gradientes aere sepsit,
Et multo nebula circuus dea nubis annuntius.
Cerneve ne quis eos, nea quis contingere posset.

(1) Aliis hic est angelus testamenti, puta veteris, dum et proptator mentis Israhætæ, conseruans in ac laborem,

At inferior *Aenea* ad Didonem accessum describens.

Scindit se nubes, et in althera purgat apertum;
Restituit nubes, claraque in face refluit,

Os humerosque Deo similis.

2. ET HAREBAT IN MANU SUA LI^QUELLUM APERTUM.

Pro libellum est grecæ *βιβλός*, aut, ut ali⁹ legunt, *βιβλίον*; a *βιβλίον* enim deductur diminutivum *βιβλίον*, secundum *βιβλίον*, tertium *βιβλίον*, quartum *βιβλίον*: perinde ac Latino *liber* diminutum *libellus*, indeoque *libellulus*, et *libellulus*: hoc ergo tertio, vel quanto diminutivo significatur humus librum satis minutum fuisset et exiguum. Porro hunc libellus est illo de quo cap. v, vers. 1, qui scilicet signatus erat septem sigillis, quae omnia jam pene reserata sunt ab Ago; unde nunc aperitur libellus et apertus offertur versus. 9 S. Joanni legendus et describendus. Deinceps ergo, puta post septimanum tubam, de qua cap. sequenti, vers. 15, describetur S. Joannes ea quae scripta erant in hoc libro, ministrum tempora Antichristi, quae et ascellarium supplicii (4).

ET POSUIT PEDEM SCUM DEXTRUM SUPER MARE, SISTIT AUTEM SUPER TERRAM, — quia pes dexter fortior est, inquit Ribera; tali autem indiget mare pro terra: mare enim natura sua est mobile, instabile, fluidum, inquietum et precellosum, ut significetur, quod in iis qui magis latente et remoto sunt, ac ambitu maris quasi vallo cinet, ut inaccessi videantur, puti in iis qui in insulis habitant, Christus magis ostenditatem imperium, fortitudinem et vindictam per plagas et supplicia eius irroganda (2).

Aliam causam, sed mysticam, dant Ambrosius, Rupertus, Richardus, Viegas et Alcazar, quod scilicet Angelus hic, id est Christus, relata terra, pergebat ad mare. Accessus autem, sive ingressus in mare fit dextra pede. Censem enim ipsi ad litteram per terram significari Iudeos, per mare Gentes, q. d. Christus, relicti Iudeis, perrexit ad Gentes, id est Alcazar; aut, ut Ambrosius et alii, q. d. Christus tam Iudeis, quam Gentibus misit conlocatores; horum enim symbolum sunt Christi pedes in terra, alterum in mari, nec clamabit aut jurabit, Quia amplius non erit tempus; sed symbolicè per visionem hec omnia objecta fuisse phantasie et menti S. Joannis: videbatur enim ipse sibi videre Angelum ita ponentem pedes, eumque clamare ac rugire, ut per haec omnia intelligeret, ac scriberet plagas orbis in eis fine obvenientias: has enim ipse hic describit et proclamat. Rursum, ut significet quod easdem in fine mundi proclamabit Angelus per suos predictores et Prophetas: non enim est necesse dicere quod Angelus haec ipsa per se proclamabit.

ET GUM CLAMASSET, LOCUTA SUNT SEPTEM TONITRUA VOCES SUAS. — Haec voices quasi echo responderent clamori Angeli. Est ergo haec echo heptaphona, sive septem vocum, qualem refert Plinius, lib. XXXVI, cap. xv, ubi vox eadem repercussa septies reddebat. Forte alludit ad Psal. xxvii, qui celebrat Dei magnificantiam ex eo quod sit Altiorans, cœlaque horrida et valida tonitrua: unde in eo *et vox Domini* (quæ non est alia quam tonitrua) septies repetitur. Ita Alcazar. Porro haec voices tonantes, et haec tonitrua vocalia significant magnitudinem calamitatum futurarum in fine mundi; quocirca articulata erant haec voices: nam eas intelligebat, et intellectus conscribere volebat S. Joannes. Sicut ergo in Sina, Exodi xix, Ange-

lesque promulgator in monte Sina. Talis aperte denuntiatur Iudei, quod signum est fedoris Dei cum hominibus, Gen. ix, 13. Quia Iudei plagi induerunt, his ultimum exiuntem, ac orbis tempisque eversionem denuntiat.

(1) *Libellum apertum*, signum pronuntiande jam sentiente. Sicut enim decreta, quorum executio suspendita, obsignari solent, ita sententia jamjam pronuntiante patere debent.

(2) *Pedem posere Dominum significat*, quemadmodum et Latinus dicitur *habere sub pedibus*. Sed h. i. nihil aliud significari volebat, nisi figura gigantis divini nuntii. Hac Rosenmullerus,

Ius voce tonante, sed articulata, proclamavit et promulgavit Hebreis legem Decalogi: ita tonitrua hec articulata et vocaliter ediebant plaga orbi imminentes. Quapropter tonitrua hec articulata non sunt realia, nec realiter existent in fine mundi; sed per visionem tantum ostensa sunt Joanni, aequo ac Angelus clamans et iurans, ut per ea representaret horrida fulmina et tonitrua, que revera plurima erunt in fine mundi, esto non erunt articulata, ut portentant et quasi inchoeant extremes et gravissimas orbis plagas. In S. Brigittae Revelationibus lib. VI, cap. x, refertur illam, dum rogatur quid significaret septem tonitrua, que Joannus asserti se audisse cap. x Apoc., respondente, divinae revelationes so dicitiose septem illa tonitrua esse communiones persecutoribus Ecclesiae et celo intentatas (1).

4. SIGNA QUA LOCUTA SUNT SEPTEM TONITRUA, ET NOLI HA SCRIBERE. — « Signa, » grecè οὐτέ τις, id est obīgna, velut occultanda, scilicet in mente tua, ibique recondita serva: noli vero ea scribere et patetacere, no homines qui ea lecturi essent, ea non credant, vel plane animo percussant et desperant; aut quia, ut ait Areias, ob eandem aut similem causam, horum cognitio uidiūs ultimus temporibus reservatur (2). Ex hoc loquitur et conjicit Ribera n. 15, v. S. Joannem multo plura accipiese quam quis scripti. Nam quae ab hoc loco usque ad finem libri scribuntur, pauca sunt; ipse autem videt librum copiosum scriptum intus et foris cap. v. 1. Fortasse etiam in eo cognovit quinam essent in Ecclesiis Antichristi censuri ex Episcopis, et viris sanctis, et quibus illi essent pīxiles pīcti: ut merito dixerit vers. 10: « Et cum devarossam eum, amaricatus est vener meus. »

5. ET ANGELUS, ETC., LEVAVIT MANUM SUAM AD COLUM. — *Primo*, quasi iurans levata manu. Ideo enim in iuramento levamus manum, ut Deum quasi dictorum nostrorum veritatisque testimoniū, et perjurii vindictam, indice in celum intento designemus et invocemus. *Secundo*, quasi communicas iras Dei aries, nisi homines peniteant. *Tertio*, hoc signo quasi excitans audiētes ad attentionem rei maximae et maxima notanda, quam dicturus est de temporis pretiosissimi brevitate, et jactura vel luero.

6. ET JURAVIT PER VIVENTEM, — dicendo *γε ην* el chat, id est, vivit Dominus, id est, juro per viventem Dominum, vel per vitam Domini Dei. Nota hinc gravitatem et pondus iuramenti, ob pondus rei, quam juramento hoc confirmat Angelus, sci-

(1) Censem Alioli septem hec tonitrua esse septem angelos, de quibus vñ. 2. Earum voces dicuntur tonitrua, quia sonus et calamitas pronuntiant.

(2) Cur celanda sunt haec mala? Respondeat Rosenmuller, ut significetur ea adeo fore variā, ut pro dignitate describi non possent. Alioli: quia adhuc immatura sit ponere: duo testes (xi, 3), seu prophete, ante inveniendi sunt, quam clangat septima tuba.

līet temporis jam finiendi pretium. Subdit enim: « Qui creavit colum, et ea que in eo sunt; et terram, et ea que in ea sunt; et mare, et ea que in eo sunt. » Hec enim pariter cum tempore finienda jurat. Solet enim Sancti, dum jurant, Deo tribuere illa epitheta, quae rei quam iuramento confirmant, congruent. Mysticus Alazar: Angelus, inquit, obtestatur Deum, qui novum Ecclesie Christianae colum, qui Synagogae terram, qui Gentilitatis mare condidit. Porro alluditur hic ad Daniel, xii, 7, ubi pariter Daniel videt Angelum hunc persimilis: « Et audiri, inquit, virum qui induit erat linea, qui stabat super aquas fluminis, cum elevasset dextram et sinistram suam in celum et jurasset per viventem in eternum, quia in tempore, et tempora, et dimidio temporis, » id est, tres annos cum dimidio durabat monachia et persecutio Antichristi. Ubi nota congrue Angelum tam hic, quam Daniel, xii, Jurare per eternitatem Dei: hec enim temporibus omnibus dominatur, hisque legem modumque figit, ac principium terminumque constituit et definit. Deus enim eternus est, qui, ut ait Boetius,

tempus ab ævo
Ire jubet, stabilisque manus dat cuncta moveri.

Hac de causa Deus vocatur hic: « Vivens in secula seculorum, » et a Daniele (ad quem hic alludit Joannes) cap. iv, vers. 31, « Vivens in sempiternum; » ubi Syrus verit, vivens seculorum; et alibi, *gigas seculorum*: de qua pharsi plura dixi Isaiae LVI, 13.

Quia (quod) TEMPUS NON ERIT AMPLIUS. — Syrus, *juravit*, etc., *qua sic non erit amplius*; Arabicus, *juravit*, etc., *qua non erit tempus in diebus vobis Argeli septimi, cum experit tuba canere*. Alludit ad Daniel, VIII, 19: « Quoniam habet tempus finem sūnum, » saltem verbotenus. Nam verba illa apud Danihelium alium habent sensum, ut ibi dixi. Jam Alazar exponit, q. d. Finiatur nunc tempus Iudeorum et Synagogae, atque incipiens tempus Gentilium et Ecclesie. Putat enim ipse hic agi de probatione Iudeorum et vocazione Gentium, hocque esse magnum illud mysterium quod maxime consumundum dicitur.

Venit dico agi de fine mundi et temporis, q. d. Imminet finis mundi; brevi tempore, id est, motus colorum solis et lune, ac consequenter tempus proprius dictum, quod, ut ait Aristoteles, est numerus id est mensura, motus primi mobilis, quodque discriminat et interstringunt motus solis et lune, non erit amplius; sed pro tempore succedit quas evum quoddam aeternum, sed corporeum (erit enim mensura terra, terræ allorumque corporum), simile ævo Angelorum. Hinc consequenter in terra non erit illus motus aut tempus, non vita sublunaris: ac tertius non erit tempus, id est spatiū, peccataudi, mērendi et salutem suam procurandi. Nota: Hec dicit Angelus antequam Joanni daret librum devo-

randum, id est antequam panderet ei futura sub Antichristo; hec enim in libro continebantur, q. d. Jamjam imminet tempus Antichristi, ac consequenter imminet tempus finis mundi et temporis, qui mox sequetur. Nam Antichristi regnum et tempus erit breve, scilicet trium annorum cum medio.

Moraliter, nota hic tempus presentis vite esse prelioissimum, ac proprie eius maximum hancandam esse rationem, singulare eius momenta utilissima collocanda esse et expendenda. Nam primo, tempus hoc est breve, et instar umbras, avis, navis et sagittis prætervolat, ut dicitur Psalmus, v. vers. 9. Et Psalmus, c. : « Defecerunt sicut fumas dies mei; » quid brevius, quid magis evanidum quam fumas? Et Psalmus, lxxxix, 9: « Annis nostris sicut aranea meditabuntur. » Hebreus ad verbum habent: « Annis nostris consumuntur instanti infinita eternitatis gloria comparari, et in immensum augeri potest. Hac cogitatione exultatus Psaltes canebat Psalm. cxviii, vers. 148: « Prævererunt oculi mei ad te dilucido, ut meditarer eloquia tua. » Et Sapiens, Proverb. cap. vi, vers. 6, serio monet iubetque: « Vade, inquit, ad formicam, o piger, et considera vias ejus, et disco sapientiam: quae cum non habeat ducem, nece praecoptorem, nec principem, parat in aestate cibum sibi, et congregat in messe quod comedat. » Quapropter S. Gregorius Nazianzenus presentem vitam dixit esse mercatum, in quo cuiuslibet quidvis emendi et comparandi sit opportunitas; et vero transacto nihil amplius a quoquam emi aut comparari possit. In Italia vidi vires sapientis epitaphium, qui illud suo sepulcro incidit, estque tale:

Inveni portum; spes et fortuna, valete.
Nil mihi vobiscum: ludite nunc alias.

et alterius:

Cogitat sapiens, qualis, non quanta sit vita.
Id ago, ut mihi instar totius vite sit dies,
Ut moriens vivam, vivo ut morirurs.

Vere Seneca epist. 118: « Non, inquit, tam beatus et liberalis tempus natura nobis dedit, ut aliquid ex illo vacue perdere; et vide quam multa etiam diligentissimis pereant. Aliud valitudine suis cuique abstulit, aliud suorum, aliud necessaria negotia, aliud publicis occupaverunt. Vitam nobiscum dividit somnus. Ex hoc tempore tam angusto, tam rapido, et nos aferente, quid juvit majorum partem mittere in vanum? »

Quarto, quia tempus hoc est in nostra potestate et arbitrio; datum enim est nobis a Deo ad bene operandum, ad salutem, gloriam coronasque eternas procurandum et augendum. Quocirca ejus exactissimam rationem a quolibet exiget. Ille Apostolus monet Ephes. v, 16: « Redimentes, inquit, tempus, quoniam dies mali sunt. » Et ad Galat. vi, 9: « Bonum facientes non deficitam; tempore enim suo metemus. » Vide quae hisce locis annotavi, uti et 1 Cor. vii, 29 et seqq. Refer Sophronius in Prato Spirit., cap. lxx, de B. Thaliso, quod semper flebat; causam rogatus dixi. « Tempus hos nobis ad penitentiam induluit est, et valde requiretur a nobis, si illud neglexerimus.

Quinto, quia post hoc tempus non habebimus aliud tempus, in quo errorem et negligitiam in priore admissem corrigere et compensare possimus. Cogita quot millions hominum sint in inferno, qui tempus hoc neglexerunt, jamque *særo sapient Phryges*, et cuperentque pati omnia tormenta mundi et gehenna per mille annos, imo per mille millions annorum, si per hanc omniam vel unicum instans temporis consequi possent ad peccatum. Quin et Seneca, lib. *De Breve vita*, ex hoc capite doceat omnium maximam hominum insaniam esse, quod cum in exteriori sint avari, in tempore profundando sint liberales, subditique : *A quid ergo est in causa? tanquam semper victuri vivi, nunquam vobis fragilitas vestra succurrerit; omnia tanquam mortales timetis, omnia tanquam immortales concupiscentis.* Audias ploros dicentes : *Anno quinquagesimo in otium seedam.* Et quem longioris vita predeincecias? non pudet ad reliquias vite te tibi servare? *Quam serum est vivere incipere, cum desiderandum est! vivere tota vita discedendum.* Tempus quasi nihil petitur, quasi nihil datur. Res omnium preflorissima luditur. Ibi qui copit atas, nec cursum suum aut revocabilis, aut supprimet; nihil admonebit velocitas sua, facita labetur. Tu occupatus es, vita festinat. Mors interin aderit, cui velis nolis vacandum est. Itaque cum celeritate temporis, utendi velocitate certandum est: *velut ex torrente rapido, nec semper cursu citio haerendum est.*

Sexto, quia Deus brevi hoc tempus nobis afferet, ac in aeternitatem transferret. Prudenter Clemens, *gradu 6*, hoc cuique dat monitum : *Non est, ait, presentem diem pie transire, nisi hanc esse ultimam totius vite nostre existimemus. Probatu illi est, qui mortui singulis horis expectat; sed illi sanctus, qui eam singulis horis desiderat.* S. Hilarius, at S. Hieronymus in eius *Vita*, *stigmata hortabatur præterire figuram humani mundi, et em esse veram vilam, quam vita presentis emeretur incommode.* Hoc assidue per annos 98 meditabatur S. Paulus primus Eremita, qui proinde veniente ad eum S. Antonius : *Eni, inquit, quem tanto labore quesisti, putris se neptu[m] membris, operit iniqui canides: eni vide hominem pulvrem mox futurum. Sed quia dormitionis mea instat tempus, et quod semper cupiebam, dissoluvi et esse eum Christo, peracto curst superest mihi corona justitia; tu missus es a Domino qui humo corporeulum meum tegas, imo terram terre reddas.* Quoscirka radens ad suos Antonius, merito de Paulo dixit : *Ve mihi peccatori! quia falso monachii nomen gerro; viidi Eliam, viidi Joannem in deserto, et vere viidi Paulum in paradiiso.*

7. ED DIES VOCIS SEPTIMI ANGELI, CUM COPIERIT TUBA CANERE (cap. seq., vers. 43) CONSUMMABUR MYSTERIUM DEI. — mysterium scilicet glorificationis Elie et Henoch, ac paulo post aliorum

Sanctorum, atque ex adverso punitionis hostiis. Elias et Henoch, et paulo post omnium impiorum. Elias enim et Henoch in celum ascendentibus, consummabitur, id est consummari incipiet, et paulo post perfecto consummabitur mysterium consummationis saeculi, extremi judicii, glorificationis Sanctorum, damnationis reproborum, et beatae misericordie aeternitatis. Hanc enim evangelizavunt Christus, Apostoli et Prophetæ; haecque probis et sanctis est Evangelium, id est, faustus leitus, que nuntius: *lœct improbus et reprobros sit tristis et infelix* (1).

9. ACCIPERE LIBRUM, ET DEVORA ILLUM. — *Pro libro* grecos est *βιβλίον*, id est *libellum*, quem Alcazar accipit catalogam paucorum Iudeorum qui Christo crediderunt, et salvati sunt. Unde euodem Isaias vocat consummationem, sive verbum breviarium. Alii enim cap. x, vers. 22: «*Consummatio abbreviata inundabit justitiam: consummationem enim et abbreviationem faciet dominus in medio terra,* » id est, ut Apostolus explicat *Rom. xi:* «*Dominum eorum divites gentium.* » Hic liber aperius traditus Joanni, id est, hujus mysterii intelligentia reservata est Joanni.

Verum superius ostendit liberum vel libellum hunc esse Apocalypsin. Sensus ergo est, q. d. *Aeripe*, o Joannes, hanc revelationem Apocalypsis futuris in fine mundi sub Antichristi, eamque «*devora*, » id est, avide totam hauri et perspicere, totamque in mente et ventre memoriis recordare, ut eam ruminare et per partes expendere possis. Intellexus enim est quasi os animalium, dentes sunt indagines et serrulae, per quae veritas patet et cognoscitur, ac deinde in ventrum, id est in cellam memorie, trahiatur et reconducatur. Porro liber quem cap. v, vers. 4, vocavit *βιβλόν*, hic diminutive vocat *βιβλίον*; quia cap. v, liber hic septem ingentibus sigillis signatus, ingens videbatur; at hic iis aperitis et resorabilis, dimidia quasi parta minor apparabat (2).

10. ET ERAT IN ORE MEO TANQUAM MEL DELUS: ET CUM DEFORASSEM EUM, AMARICATUS EST (Arabis, amarus factus est) VENTER REUS. — Aliudit ad naturam mellis, quod comestum in bilem flavam convertitur, stomachum lancinat et amarit. Nam, ut ait Poeta: *et dulcia so in bilam vertunt.* Jam «*dulce*, » id est dolcis, scilicet liber: respicit enim lib. *Civis Grecum* *βιβλόν*, quod est neutrum. Sensus et t. q. d. Apocalypsis haec, hoo est revelatio et premonitio futurorum sub Antichristi, quam accepi a Christo per Angelum in ore, id est prima facie, et primo gustu erat

(1) *Tum mysterium Dei* est sacramentum de excidio gentis Israeliticae. Addit Alijoli: *Judeorum ac Gentium in Christianam Ecclesiam continuatio.*

(2) *Et facit amaricatu[m],* etc. Sensus est: *Nisi perteris ista cogitare, ut non miseratio quidam morevis super libertatem toti populi.* In ore dulcius fore liberum addit, id est, contenta eipsi fore consolationis pietas, respectu Christianorum.

mibi duleis, mentemque pascebatur et oblectabatur, quia erat mira, nova, arcana et divina cognitionis et propheta; sed ubi capi ruminare calamitas ac multitudinem reproborum, forte etiam lapsus et casus multorum Sanctorum persecutions Antichristi, que hoc libro et hac revelatione continentur, amaricatus est venter meus, id est, infinitime in animo et mente mea indolui et ingenui. Ita Aretas. Aliudit ad *Ezech. iii, 1*, ubi Ezechiel a Deo similius datur liber, qui hujus fuit typus; erat enim initio molles, postea felleus.

Nola hic: *Verbum Dei simile est pilus, que foris aratur vel saccharatur, deglutient cum suavitate; sed cum in ventre dissolvantur ob aloe, myrram, aliaque amara qua continent, aueriant ventrem, et tornanibus enim quasi dilacerant; per modum tropologie verbum Dei, ait D. Thomas, dulce est rationis, sed amarum sentit. Mystice S. Augustinus in *Quæst. novi et veteris Testamenti*, *Quæst. LXXII*, tom. IV: Liber hic, ait, est S. Scriptura, quæ dulcis est in ore, id est orthodoxus et sanctus, quod quodque sint professionis, ore significantur. » Illis autem qui hereticae pravitate carnaliter vivunt vel sentiunt, proper quod in ventre significantur, amarus: accessit enim in die iudicii Dei. »*

41. *ET DIXIT MIHI: OPORTET TE ITERUM PROPERARE GENTILES, ET POPULIS, ET LINGUIS, ET REGIBUS MULTI.* — *Greci iti κατέ;* id est, super gentibus, de gentibus, populis, etc. Jam primo, nonnulli ex hoc loco induiti sunt in opinionem, ut pugaret S. Joannem nondum esse mortuum, sed in vita servari, ac venturum cum Elia et Henoch, ut certet cum Antichristo. Ita Hippolytus Marly, lib. *De Consummat. sexu/i*; Dorotheus, in *Synopsi*; Symeon Metaphrastes, in *Vita S. Joannis*; Catharinus, episcopu[us] de Rae, et fusa Salmeron, tom. XI, tract. 32. Favent Andreas et Aretas hic, et S. Ambrosius, lib. VII in *Lucam*; Damascenus, orat. *De Transfiguratione*; Theophylactus et Enthymus in *Matt. xx, 23*. Verum certum est S. Joannem esse mortuum, ut docent S. Hieronymus, Augustinus, Eusebius ex Polycrate, et passim veteres, imo Concilium Ephesinum et tota Ecclesia, que S. Joannis, quasi mortui, et in celo cum Christo regnantis, dies festum colit 27 decembri. Vide dicta in processio.

Secundo, Primasius, Beda, Anshertus et Viegas ponunt: «*Oportet te iterum predicare,* » q. d. Oportet te scribere Evangelium post Apocalypsim: post hanc enim illud seripisti.

Tertiu, alii, q. d. Jam in Patino exul et silens agis, sed mox liberaberis, redibisque in Asiam, ut iterum Asiae prelices Christi Evangelium.

Quarto, Alcazar, q. d. Hacenus prophetat et predicasit reprobationem Judeorum, oportet te iterum prophetaire, ut scilicet pronuntias vocacionem et electionem Gentium. Id enim Joannem facere a capite xii usque ad finem, censem Alcazar.

Verum dico: Sensus est, q. d. Oportet te, o Joannes, rursum prophetaire, ut nimis praenunties alia graviora mala et supplicia orbis inferenda, quam sunt illa que septem sigilli libri signati continentur, quæque hucusque per prophetiam cognovisti, et prophetando descripsisti. Illa autem graviora mala sunt, que, aperiti jam septem sigilli, in ipso eorum libro prius signato, mune aperto logisti, suntque illa que de Elia, Henoch, Antichristo, Gog et Magog, etc., a cap. undecimo usque ad finem Apocalypses recensentur. Cum enim Joannes tam opere huicmodi explicaret et deseriperet mysteria septem sigilli, libri signati contenta, sine quibus liber operiri et agi non poterat, ut dixit cap. v, plana credibile est eum quodque descripsisse mysteria in libro ipso contenta, ut ipse hic satis significat. Ad hoc enim resbarbitur sigilla, ut liber ipse legeretur. Deinceps autem Joannes non facit mentionem descriptionis libri, sed visionum; ergo visiones que recensentur capite undecimo et sequentibus, sunt illa que descripta fuerunt in libro, quem ipse vidit et legit, queque ibi visa et lecta ipse in hoc sue Apocalypses libro describit et enarrat. Unde Arabicus verit: *Necessa est tibi etiam ut prophetes super gentes, vel contra gentes.* Sic et Syrus.

42. *Et dices: S. Joannes capituli xi et sequentibus non memini illius libri, nec descriptionis ne lectio-nes, sed tantum dicit se vidisse illa symbola que deseriptissem mysteria in libro.* Adindea eadem jam lecta vidit po symbola oculis sue montis et phantasie obiecti. Post lecturem enim accessit eorumdem visio, ut sciret que, et quomodo, ac quam recte vel apte ea scriberet debet, que clarissime in libro deseripto legerat. Similiter enim mysteria contenta in septem sigillis vocavit visiones, enaque se vidisse assereravit hactenus; præseterim eum apud Prophetas visio, lectio et auditio idem sint, tantumque significant revelationem et cognitionem spiritualem mentis, ut ostendi *Canon.* I in Prophetis illis omnia confirmantur ex eo quod de tuba et clangore septimi Angeli dicitur hoc cap. vers. 7. «*Sed in diebus vocis septimi Angeli, cum cœperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei.* » Ergo ea que fuit narrantur cap. xi et sequentibus undecim, non pertinent ad septimum Angeli tubam; sed illi tuba hisce capitibus postponui debet, quia in illa consummabitur omnia. Unde sequitur ea que cap. xi et sequentibus ad finem usque libri scribuntur, fuisse contenta et descripta in ipso libro signato: non enim continentur in sigillis, ergo in ipso libro. Ita Ribera, qui id fuit hic demonstrat. Plane ergo aberrat Anglo-Calvinista hic, dum assert in Apocalypsi solum sigilli libri, non autem ipsum librum explicari; quasi Joannes cooperulum libri, non autem ipsum librum inspicerit et legerit, cum ex cap. v constet eum perfisse et impetrassit ut, sicut sigilli quasi operculis, liber ipse legeretur.

GENTIBUS, ET POPULIS, ET LINGUIS. — Puta prophetabis gentibus lotius orbis; hisce enim scribitur Apocalypsis. Rursum gentibus que Antichristum sequentur, et persecutur Christianos tota orbe dispersos, qui proinde pariter variarum erunt gentium et linguarum. « Regibus » quoque « mul-

tis » prophetabis, quia predices omnes reges terrae sua amissuros, et sub jugum Antichristi venturos, qui proinde omnes cum eo uno die a Christo occidentur. Sic Jeremie ait Deus cap. 1, vers. 3 : « Prophetam in Gentibus dedi te, » hoc alluditur: fuit enim Jeremias typus S. Joannis

CAPUT UNDECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Jubetu Joannes metiri templum, deinde atrium, quod audit dandum esse Antichristo per menses 24. Unde vers. 5, audit quod contra eum prophetabant, et plaga imminet Elias et Henoch, qui ab eo tandem occidentur in Ierusalem, ac post tres dies et dimidium publice resurgent, ac in celum evocati ascendent, tuncque fer terre motus, quo tertia pars Hierosolyma corruet, et septem milia luminum occidentur. Secundo, vers. 13, canit septimus Angelus tuba, et mox fit omnium consummatio, incipitque regnum gloriosum. Quocirca 24 seniores gratias agunt et celebrant Deum, quod jam dies iudicii et resurrectionis impiorum supplicia et Sanctorum praevia advenient. Denique, vers. 19, aperitur celum, et appetit arca testamenti, fuisse fulgura, tonitrua, terra motus et grande magna.

1. Et datus est mihi calamus similis virgae, et dictum est mihi: Surge, et metire templum Dei, et altare, et adorantes in eo; 2. atrium autem, quod est foris templum, ejus foras, et ne metiaris illud: quoniam datum est Gentibus, et civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus; 3. et dabo duobus testibus meis, et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. 4. Hi sunt duas olives, et duo candelabra in conspectu Domini terrae stantes. 5. Et si quis voluerit eis nocere, ignis exiet de ore eorum, et devorabit inimicos eorum; et si quis voluerit eos laderet, sic oportet eum occidi. 6. Hi habent potestatem claudendi celum, ne pluat diebus prophetiae ipsorum; et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem, et percurrent terram omni plaga, quotiescumque voluerint. 7. Et cum finierint testimonium suum, bestia qua ascendit de abyso, faciet adversum eos bellum, et vineat illos, et occidet eos. 8. Et corpora eorum jacent in plateis civitatis magna, qua vocatur spiritualiter Sodoma, et Aegyptus, ubi et Dominus eorum crucifixus est. 9. Et videbunt de tribibus, et populis, et linguis, et gentibus, corpora eorum per tres dies et dimidium, et corpus eorum non sinit poni in monumentis. 10. Et inhabitantes terram gaudebunt super illos, et jucundabuntur: et munera mitteat inicivis, quoniam hi duo prophetae cruciaverunt eos, qui habitabant super terram. 11. Et post dies tres et dimidium spiritus vita a Deo intravit in eos. Et steterunt super pedes suos, et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos. 12. Et audierunt vocem magnam de celo, dicentem eis: Ascendite huc. Et ascenderunt in celum in nube, et viderunt illos inimici eorum. 13. Et in illa hora factus est terra motus magnus, et decima pars civitatis cecidit; et occisa sunt in terra motu nomina hominum septem milia: et reliqui in timorem sunt missi, et dederunt gloriam Deo coeli. 14. Vix secundum abiit, et ecce vix tertium veniet cito. 15. Et septimus Angelus tuba cecinit, et facte sunt voces magnae in celo dicentes: Factum est regnum hujus mundi, Domini nostri et Christi ejus, et regnabit in secula seculorum. Amen. 16. Et viginti quatuor seniores, qui in conspectu Dei sedent in sedibus suis, ceciderunt in facies suas, et adoraverunt Deum dicentes: 17. Gratias agimus tibi, Domine Deus omnipotens, qui es, et qui eras, et qui venturus es; quia acceperisti virtutem tuam magnam, et regnasti. 18. Et irata sunt Genites, et advenit ira tua, et tempus mor-

tuorum judicari, et reddere mercedem servis tuis Prophetis, et sanctis, et timentibus nomen tuum, pusillis et magnis, et exterminandi eos qui corrupserunt terram. 19. Et aperatum est templum Dei in celo, et visa est arca testamenti ejus in templo ejus, et facta sunt fulgura et voces, et terrae motus, et grande magna.

Censem Ribera nos caput per anticipationem hic collocari, eo quod needum tincta sint septem sigilla que prebuntur Antichristum, ac consequenter Eliam quoque et Henoch, de quibus hoc capite agitur. Verum dico nullum esse hic anticipatum. Nam hic reservatis jam septem sigillis aperiatur liber, ejusque mysteria hic describerentur initio. Joannes. Est ergo hic altera posterior pars Apocalypses: prior enim fuit explicatio septem sigillorum, que excepit cap. vi, et protendit hucusque. Posterior incipit hic, et protendit usque ad finem Apocalypsis, in qua contenta ipsius libri describuntur. Id ita esse patet ex fine capituli precedentis, ubi Joannes iussus est ab Angelo deverbare librum jam aperatum, ex eoque iterum propheta. Est ergo hic altera propheticus eius pars, in qua Joannes librum ipsum, quem cap. precedentem devoraverat, et oculis animoque hauserat, emunare incipit. Nam licet septem sigilli libri signati, quae plane finiuntur hoc capite in tuba septimi Angeli vers. 13, praeseruent lectioem ipsius libri, quem hic describere incipit: tamen hoc intelligendum est de septimo sigillo non completo, sed inchoato, scilicet quod inchoata et non completa omnino reservatione, aut potius explicatione (nam sigillum jam erat reservatum; sed ex eo successive prodierunt, et suas tubas explicuerunt septem Angelii) mysteriorum septimi sigilli, Joannes legere librum antea signatum, nunc aperitum, et ita aperitum, ut omnis que in ea scripta erant legi possent, ut ea legit, et deinceps narraret Joannes. Totum ergo septimum sigillum simul et semel in illis aperitum fuit: aut si malis illud partes habuisse, que successive reservatae successive ediderint hosce septem Angelos cum tubis, dicendum est, prioribus ejus partibus reservatis, totum librum legi potuisse, ita et pars ejus ultima producens septimum Angelum, qui inducit finem vel consummationem omnium, eo modo vel fornicetur, vel intrinsecus aptata fuerit, ut ejus clausura non clauderet librum, sed ea manente clausa liber nihilominus aperiri et legi posset, qualia sigilla appendi videmus diplomatis Pontificis et Regis patentibus, ut iis fidem faciant et auctoritatem concilient. Id ita esse patet ex eo quod septimus Angelus septimi sigilli affectum consummationem omnium, ut dicatur cap. precedentem, vers. 7, et hoc cap. vers. 13. Quocirca pertinet ipse ejusque tuba ad finem Apocalypsis, ac consequenter ante illum ejusque clamorem fient ea, que de Elia et Antichristo, ejusque asseditis narrantur hoc cap. et deinceps.

Porro inchoata hanc posteriorem Apocalypses partem Joannes a conculatione Ecclesiae et fidei lium, quam faciet Antichristus, cui statim se opponent Elias et Henoch, quasi duo fidelium et belli sacri capitanei; quorum proinde gesta et miracula uno eodemque filo pertexit Joannes, ideoque subiungit eorumdem mortem, martyrium, resurrectionem, ascensionem in celum, portenta mortem eorum consequentia, que posterius contingit. Eorum enim, adeoque omnium, que hoc capite dicuntur a vers. 7 usque ad finem capituli, proprius locus est cap. xix, ante vers. 11; nam ante bellum ultimum Christi cum Antichristo, Gog et Magog, quod illo vers. 11 describere incipit Joannes, contingit mors Eliae et Henoch, et cetera que hoc capite a vers. 7 usque ad finem narrantur; sed Joannes in hic conjugxit, ut totam historiam Elias et Henoch simul complectetur et perfaret. Vide Chronotaxin in fine Commentarii.

4. ET DATUM EST MIHI CALAMUS SIMILIS VIRGE, ET DICTUM EST MIHI: SURGE, ET METIRE TEMPLO DEI, ET ALTARE, ET ADORANTES IN EO. — Calamus hic non fuit scriptorius, sed mensurarius, puta arundine ad dimetendum templum, qua rursus metitur Ierusalem celestem cap. xxi, vers. 16 et 17, de eaque dicit, quod sit « mensura hominis, » quod Alcazar sic expavit: Quia, inquit, mensura hominis est calamus. Nam calamus erat sex cubitorum: tot autem cubitorum suorum est quisque homo recte formatus, quia cubitus non est quarta, ut alii volunt, sed sexta pars statuta hominis: ergo sex cubiti sunt mensura statuta hominis. Hippocrates enim, Aristoteles et Galenus *enq.*, id est cubitum, vocant precipuum brachii os, quod ab ima mano usque ad brachii curvaturam protrahit. Excludit ergo mensura cubiti ipsam maximum, et eadem est mensura que pes, et quo caput; caput enim rite formatum est sexta pars hominis, ac consequenter est cubitus. Hucusque Alcazar. Verum hoc physici dici potest, non geometrici: S. Hieronymus enim et passim veteres cubitum vocant mensuram, quia a curvatura brachii usque ad extrellum manus et digitorum protrahit, que est quarta pars statuta hominis. Rursus, Alcazar per calamus sive virginem percussoriam, que fuit mensura volut veteris Adami, ideoque maior calamo posterioris etatis, accipit passionem et crucem secundi Adami, id est Christi, que omnes posteriorum Martyrum passiones superavit; quoicunque Christus hoc calamo, id est cruce, mensus est et erexit fabricam sui templi, id est Ecclesie. Existimo ergo, inquit ipse, mensuram illam cap. xi esse mensuram afflictionum quas pro Christo servi ipsius perpetiuntur, et presentim quas dulces primordiales